

مطالعه پدیدارشناختی ویژگی های شخصیتی اقدام پژوهان

زهرا حسینی^۱، بهروز مهram^۲، حسین کارشکی^۳

نویسنده مسئول: بهروز مهram

چکیده:

مقدمه: آموزش و پرورش همواره به دنبال تربیت انسان های خلاق، نقاد و جستجوگر هست و در جهت رسیدن به رسالت خود رویکرد معلم پژوهندگی را تقویت می کند. این پژوهش به منظور کشف ویژگی های شخصیتی معلمان اقدام پژوه انجام شده است. **روش کار:** این پژوهش مطالعه کیفی از نوع پدیدارشناسی است. نمونه گیری با استفاده از روش مبتنی بر هدف و تا حد رسیدن به اشباع انجام گرفت. پژوهیده ها، ۳۰ نفر معلم دارای اثر برگزیده در حوزه اقدام پژوهی ساکن شهر مشهد بودند. برای جمع آوری اطلاعات از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد و تحلیل داده ها با استفاده از روش کدگذاری اشتراوس و کوربین صورت گرفت.

یافته ها: در طی پژوهش ۷ ویژگی اصلی شخصیتی شناسایی و استخراج شد. ویژگی های اصلی شخصیتی شامل: برون گرایی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری، همدلی، خودشکوفایی، حل مسئله و خلاقیت بودند.

نتیجه گیری: شناخت و بررسی ویژگی های شخصیتی معلمان اقدام پژوه و سرمایه گذاری در رشد و پرورش مقوله های مثبت شخصیتی مؤثر بر امر پژوهش منجر به رشد و کارآمدی اقدام پژوهی می شود. لذا پژوهش در این زمینه و مداخلاتی جهت تأثیر نتایج حاصل از این پژوهش ها در خصوص جذب، پرورش و هدایت معلمان به سوی پژوهشگری برای پویایی و بهره وری هر چه بهتر حوزه تعلیم و تربیت ضروری به نظر می رسد.

واژه های کلیدی: اقدام پژوهی، پدیدار شناختی، معلمان، ویژگی های شخصیتی

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته تحقیقات آموزشی، دانشگاه فردوسی مشهد

۲- دانشیار گروه مطالعات برنامه درسی و آموزش دانشگاه فردوسی مشهد

۳- دانشیار گروه مطالعات برنامه درسی و آموزش دانشگاه فردوسی مشهد

مقدمه

یکی از محورها و توصیه‌های مهم رهبر معظم انقلاب اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب، علم و پژوهش است و دانش، آشکارترین وسیله عزت و قدرت یک کشور به حساب می‌آید. در این بیانیه به صراحت به اهمیت علم و پژوهش تأکید شده است و یکی از زمینه‌های مهم برای دسترسی به عزت و قدرت معرفی شده است. رهبر معظم انقلاب اسلامی همچنین فرموده‌اند که دستاوردهای ایران در زمینه دانش و فناوری رتبه شانزدهم را در میان بیش از دویست کشور جهان و حتی در برخی رشته‌های حساس و نوپدید رتبه‌های نخستین را در زمان تحریم مالی و علمی به خود اختصاص داده است و این نشانگر آغاز خوبی است که باید با شتاب بیشتری ادامه یابد تا عقب‌افتادگی‌ها جبران شود. در این راه نیازمند جوانان و پژوهشگرانی با عزم و اراده‌ای قوی، با احساس مسئولیت است که این راه را همچون یک جهاد در پیش گیرند و دشمن را از این جهاد علمی بیمناک سازند [۱].

از آنجایی که یکی از زمینه سازهای شکل‌گیری و ساخت دانش، پژوهش است و در راستای بیانات مقام معظم رهبری این پژوهش با هدف اصلی، شناسایی ویژگی‌های شخصیتی اثرگذار بر اقدام پژوهی معلمان اقدام پژوهی انجام شده است. یکی از ملاک‌های اساسی اقدام پژوهی کارآمد، آگاهی در مورد ویژگی‌های شخصیتی معلمان اقدام پژوهی می‌باشد.

با توجه به مصاحبه‌هایی که با معلمان پژوهنده برتر و افراد صاحب‌نظر و خبره در این زمینه انجام شد هفت ویژگی بارز شخصیتی در این رابطه کشف شد که عبارت‌اند از: برونگرایی، انعطاف‌پذیری، حل مسئله، همدلی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، خودشکوفایی و خلاقیت.

منابع انسانی به‌ویژه معلم در فرآیند تعلیم و تربیت رکن اصلی و عامل بنیادین محسوب می‌شود و دستیابی به اهداف نظام آموزش و پرورش بدون وجود معلمان برخوردار از توانمندی‌ها و شایستگی‌های حرفه‌ای میسر نمی‌شود. محققان و پژوهشگران موتور محرک حوزه تعلیم و تربیت به حساب می‌آیند. شناخت و بررسی ویژگی‌های شخصیتی معلمان اقدام پژوهی و سرمایه‌گذاری در رشد و پرورش مقوله‌های مثبت شخصیتی مؤثر بر امر پژوهش منجر به رشد و کارآمدی اقدام پژوهی می‌شود [۲]. توجه به ابعاد شخصیت معلمان باعث می‌شود تا آنان به تناسب خود در کارهایی فعالیت داشته باشند که تمایل دارند و بدین طریق بر کارایی خود و اثربخشی آموزش و پرورش بیفزایند [۳].

در فرآیند موفقیت و توسعه سازمان آموزش و پرورش عامل مهم، پژوهشگری معلمان است. به‌منظور تقویت روحیه پژوهشگری معلمان می‌بایست، ویژگی‌های شخصیتی معلمان اقدام پژوهی را شناسایی نمود و افراد واجد این ویژگی‌ها را در بدنه آموزش و پرورش جذب و در گسترش هرچه بیشتر این ویژگی‌ها تلاش نمود [۴].

آموزش و پرورش همواره به دنبال تربیت انسان‌های خلاق، نقاد و جستجوگر هست و در جهت رسیدن به رسالت خود رویکرد

معلم پژوهندگی را تقویت می‌کند. منشأ ایجاد هرگونه تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش را باید در معلم پژوهنده جست‌وجو

کرد چراکه ارتقاء سطح نظام آموزشی در گرو پژوهش و نوآوری معلمان به‌عنوان الگویی برای دانش‌آموزان است [۵].

یکی از مباحث اصلی و بنیادی علم روانشناسی تعلیم و تربیت، ویژگی‌های شخصیتی آموزش‌دهندگان و پژوهشگران تعلیم و

تربیت است. از آنجایی که این ویژگی‌ها زیربنای نظام رفتاری معلمان را تشکیل می‌دهند، پرداختن به این مقوله می‌تواند جنبه‌های

خاصی از عملکردشان را در زمینه‌های مختلف پژوهش روشن سازد [۶].

اقدام پژوهی یکی از مسائل مهم در سازمان آموزش و پرورش به حساب می‌آید که خود تعیین‌کننده بسیاری از متغیرهای مهم

دیگر است. اقدام پژوهی یک فرآیند نظام‌دار است و به دنبال بهبود مسائل اجتماعی مؤثر در زندگی روزمره افراد است؛ در واقع

اقدام پژوهی یا رویکرد معلم پژوهنده، فرایند سیستماتیک سعی و تلاش معلم کلاس برای رفع و حل معضلات اجتماعی درگیر

در کلاس درس می‌باشد [۷].

از آنجایی که رویکرد معلم پژوهنده نتایج مفید بسیاری را در نظام آموزشی به‌جای خواهد گذاشت، مراقبت از حسن انجام برنامه‌های

اقدام پژوهی مهم و حساس است.

با شناسایی و تقویت ویژگی‌های شخصیتی مرتبط با افراد پژوهشگر، توانایی و انگیزش لازم برای داشتن عملکرد مناسب معلمان

فراهم خواهد شد.

اگر آموزش و پرورش خواهان رسیدن به جایگاه خود در رابطه با نقش آن در توسعه همه‌جانبه کشور می‌باشد باید بتواند جایگاه

و اهمیت پژوهش را هم در کادر آموزشی و هم در دانش‌آموزان که آینده‌سازان جامعه هستند بسیار بالا نگه دارد. در سند تحول

بنیادین به این موضوع به‌صراحت اشاره شده است. سند تحول بنیادین به حمایت از پژوهش در نظام تعلیم و تربیت عمومی کشور

می‌پردازد. مسئولان عالی کشور در نظام آموزش و پرورش ایران و در قالب سند تحول بنیادین نقش و اهمیت ویژه‌ای برای پژوهش

قائل شده‌اند [۸].

آنچه خلأ آن در زمینه‌ی مطالعات اقدام پژوهی بارز است و می‌تواند مسئله‌ساز باشد، عدم ارزیابی جامع و کامل از این طرح

با محوریت شناسایی ویژگی‌های شخصیتی معلمان اقدام پژوهی است. برای پیشبرد بهتر این طرح باید ویژگی‌های مؤثر در معلمان

که آن‌ها را به سمت وسوی تحقیق و پژوهش سوق می‌دهد مشخص و تقویت گردد.

پیشینه

همان گونه که سازمان های پژوهشی و دانشگاه ها موتور محرک علم و فناوری در کشور به شمار می روند، محققان و پژوهشگران نیز موتور محرک یک سازمان پژوهشی به حساب می آیند و افزایش بازده آنان منجر به رشد سازمان و کاهش بهره وری آنان موجب سقوط سازمان می شود؛ لذا مسئله نیروی انسانی از مهم ترین موارد پیش روی سازمان های پژوهشی است [۹].

از آنجاکه ویژگی های شخصیتی افراد به عنوان عواملی برای تعیین رفتار آنان عمل می کنند می توان با شناسایی این ویژگی ها برای پیش بینی رفتار، چارچوبی به دست آورد. آگاهی از شخصیت افراد می تواند به مدیریت سازمان کمک کند تا افراد واجد شرایط را در پست های مختلف سازمان بگمارد که این کار به نوبه خود باعث خواهد شد جابه جایی کارکنان کاهش و رضایت شغلی آنان افزایش یابد. یکی از عوامل پیشرفت هر سازمانی توجه به تحقیق و پژوهش در راستای رسیدن به توسعه می باشد که این مهم بستگی به نیروی انسانی هر سازمان دارد؛ چراکه همه افراد به سمت پژوهشگری نمی روند و یا به عبارتی نیاز و علاقه ای نسبت به این امر در خود حس نمی کنند.

رویکرد پژوهش محور^۴:

با توجه به تغییرات جهان، علم و فناوری نقش مهمی در پیشرفت جوامع دارند. پرورش افرادی واجد توانمندی های شناختی و گرایش های عاطفی برای پژوهش و نوآوری، آرمان همه نظام های آموزشی دنیاست. چنین نظام تربیتی در پیشینه تاریخی تعلیم و تربیت به عنوان تعلیم و تربیت پژوهشگر مشهور گردیده است که هدف آن، پرورش انسان هایی بانگیزه، ماهر در جست و جوی حقیقت، آگاه به شیوه های به دست آوردن اطلاعات، فهم اطلاعات، ارزیابی و کاربردی نتایج به دست آورده می باشد [۱۰].

در سال های اخیر، نهضتی جدید در عرصه تعلیم و تربیت ظهور یافته است که می تواند نویدبخش تحولی بزرگ در گستره ی نظام آموزشی و پرورشی کشور باشد. نهضت پژوهش در ضمن آموزش، به کمک ترویج پژوهش حین عمل و یا اقدام پژوهی نویدبخش تحولات و ثمرات مفیدی در آموزش و پرورش می باشد. خوشبختانه در سالیان اخیر مسئولان امر تعلیم و تربیت کشور با تدارک برنامه هایی ویژه از جمله؛ برنامه ی معلم پژوهنده و تشویق معلمان برای شرکت در این برنامه ها، گامی مؤثر در جهت ایجاد و گسترش فرهنگ اقدام پژوهشی در تعلیم و تربیت کشورمان به خصوص در بین معلمان برداشته اند [۱۱].

توسعه حرفه ای کلید اصلی پیشرفت معلمان و رشد حرفه ای آنها است. موفقیت بخش های آموزشی در تربیت دانش آموز به طور معنی داری از راه دسترسی معلمان و مشارکت آنها در فعالیتهای توسعه حرفه ای باکیفیت، تحت تأثیر قرار می گیرد [۱۲].

منابع انسانی به ویژه معلم در فرآیند تعلیم و تربیت رکن اصلی و عامل بنیادین محسوب می شود و دستیابی به اهداف نظام آموزش و پرورش بدون وجود معلمان برخوردار از توانمندی ها و شایستگی های حرفه ای میسر نمی شود. برای این که چنین معلمان

^۴ - Research-based approach

در اختیار نظام تعلیم و تربیت کشور باشند، باید فرآیند جذب، تربیت و به کارگیری منابع انسانی نظام مند و مبتنی بر اهداف معین و از پیش تعریف شده باشد. موقعیت پژوهش در کشورهای توسعه یافته نشانگر همبستگی کامل بین وضعیت پژوهش و توسعه در این کشورها می باشد. همه کشورهای توسعه یافته یا در حال توسعه برای حفظ یا ایجاد بنیان های توسعه یافتگی و ارتقای رقابت خود با دیگر کشورها علم و فناوری را به عنوان محور اصلی فعالیت های خود مورد توجه قرار می دهند. علم و فناوری محصول فعالیت های پژوهشی است، در صورتی که فعالیت های علمی و پژوهشی با سایر فعالیت های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی ترکیب گردد؛ قطعاً توسعه پایدار حاصل می گردد. آموزش و پرورش که به عنوان اساس و پایه فرهنگ یک نظام و ضامن توسعه پایدار محسوب می شود، وظیفه تربیت و پرورش افراد حرفه ای جامعه را برای سازمان ها و نهادهای کشور بر عهده دارد. این حوزه بسیار مهم اغلب بامغز و فکر انسان ها که بالاترین سرمایه هستند سروکار دارد؛ بنابراین می توان گفت که پژوهش بهترین و مهم ترین راه توسعه پایدار است [۱۳].

عواملی همچون ضعف فرهنگ تحقیق، ضعف بنیه علمی محققان، مشکلات مدیریتی، سیاست گذاری و نظام تحقیقات، نقص قوانین و مقررات، کمبود بودجه تحقیقات و امکانات تحقیق، موانع به کارگیری نتایج تحقیق از عمده ترین موانع پژوهشی به شمار می رود [۱۴].

روش کار

برای کشف نگرش معلمان نسبت به ویژگی های شخصیتی معلمان اقدام پژوهی، از روش تحقیق کیفی؛ از نوع پدیدارشناسی استفاده شد. روش تحقیق کیفی برای به دست آوردن اطلاعات عمیق و غنی از شرکت کنندگان مفید است و در آن به کلیت پدیده های انسانی توجه می شود، بنابراین مناسب ترین روش برای مطالعه تجارب انسانی محسوب می شود. [۱۵]. در مطالعه پدیدارشناسی نیز پژوهشگر اطلاعات را از افرادی که آن پدیده خاص را تجربه کرده اند جمع آوری کرده و به توصیفی مرکب در مورد جوهره تجربه از دید تمامی افرادی که تجربه شان را توصیف نموده اند، می رسد. به نوعی پدیدارشناسی بر وجه مشترک تجارب افراد در مورد آن پدیده ی خاص تمرکز دارد. می توان عنوان نمود که هدف اصلی پدیدارشناسی، کاهش تجارب افراد متعدد در مورد پدیده مورد بررسی به سمت یک توصیف بنیادی اساسی در مورد آن پدیده است [۱۶].

جامعه و یا به عبارتی میدان تحقیق تمام معلمان ساکن شهر مشهد بودند. در این مطالعه از روش نمونه گیری مبتنی بر هدف برای انتخاب شرکت کنندگان استفاده شد. در این روش، پایه انتخاب فرد برای شرکت در پژوهش، اطلاعات غنی او از پدیده ی مورد نظر و هدف گردآوری اطلاعات است. نمونه گیری تا زمان رسیدن به اشباع ادامه یافت، به طوری که پس از ۱۵ مصاحبه که در آن ها داده ها تکرار داده های قبلی بود نمونه گیری خاتمه یافت، اما برای اطمینان بیشتر تا سقف ۳۰ نفر مصاحبه ادامه پیدا

کرد. ملاک ورود به پژوهش علاوه بر داشتن سابقه پژوهشی پذیرفته شده که مشمول رتبه برتر می شدند، تمایل به انجام مصاحبه و بیان نظرات و تجربه های خود در مورد اقدام پژوهی بود.

برای جمع آوری داده ها از روش مصاحبه ای نیمه ساختاریافته استفاده شد که به دلیل فراهم آوردن مکالمه ای انعطاف پذیر و اکتشافی در پژوهش های کیفی مناسب است [۱۷]. قبل از اجرای مصاحبه، برای هر فرد مصاحبه شونده توضیح مختصری درباره پژوهش توسط پژوهشگران ارائه شد. در جریان مصاحبه ها نیز رعایت تعهد اخلاقی به صورت رضایت آگاهانه، محرمانه بودن داده ها، حق کناره گیری در زمان دلخواه و اجازه ضبط صدا به تأیید کتبی مشارکت کنندگان رسید.

سؤال اصلی مصاحبه این بود «از نظر شما مهم ترین ویژگی های شخصیتی معلمان پژوهنده چیست» و پس از آن از سؤال های کاوشی برای عمیق تر شدن مصاحبه ها و استخراج تجارب استفاده شد.

جهت تحلیل داده ها از روش کد گذاری کیفی استفاده شد. استراوس و کوربین در اثر ۱۹۹۸ با تدوین کتاب "کشف نظریه داده بنیاد" سه فن کد گذاری پیشنهاد دادند: کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی؛ در زیر هر یک از این کد گذاری ها توضیح داده می شوند:

کد گذاری باز:

کدگذاری باز فرآیند تحلیلی است که از طریق آن، مفاهیم شناسایی شده و ویژگی ها و ابعاد آن ها در داده ها کشف می شوند. در این مرحله، نظریه پرداز داده بنیاد، مقوله های اولیه اطلاعات در خصوص پدیده در حال مطالعه را، به وسیله بخش بندی اطلاعات شکل می دهد. پژوهشگر مقوله ها را بر همه داده های جمع آوری شده نظیر مصاحبه ها، مشاهدات و وقایع یا یادداشت های خود بنیان می گذارد.

کدگذاری محوری:

کدگذاری محوری، فرآیند ربط دهی مقوله ها به زیر مقوله ها، و پیوند دادن مقوله ها در سطح ویژگی ها و ابعاد است. این کدگذاری، به این دلیل "محوری" نامیده شده است که کدگذاری حول محور یک مقوله تحقق می یابد.

کدگذاری انتخابی:

در این مرحله از کد گذاری، نظریه پرداز داده بنیاد، یک نظریه از روابط فیما بین مقوله های موجود در دل کد گذاری محوری به نگارش در می آورد. در یک سطح اصلی، این نظریه شرحی انتزاعی برای فرآیندی که در پژوهش مطالعه می شود، ارائه می دهد. در کد گذاری انتخابی، یافته های مراحل کد گذاری قبلی گرفته می شود و از آنها مقوله محوری مشخص می شود و به شکلی نظام مند به دیگر مقوله ها ربط داده می شود و مقوله هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند، تکمیل می شوند. بنابراین، مقوله محوری، بخش بسیار مهمی از یکپارچه سازی و بهبود مقوله هاست [۱۸].

به‌منظور رعایت قابلیت اعتماد به تحلیل پژوهش فوق از روش‌های زیر استفاده شد: الف- بازنگری مشارکت‌کنندگان برای تائید و اصلاح احتمالی کدها و طبقه‌بندی‌ها. به‌این‌ترتیب که از ۵ نفر از مشارکت‌کنندگان خواستیم تا بازخوردهای خود را به تفسیر داده‌ها ارائه کرده و تصدیق کنند که آیا تفسیرهای ما منعکس‌کننده‌ی تجارب آن‌ها هست یا نه؟ ب- رعایت حداکثر گوناگونی در نمونه‌ها، تحلیل هم‌زمان داده‌ها و بازخورد برای تکمیل پژوهش و دادن زمان کافی و مناسب برای جمع‌آوری داده‌ها [۱۷].

یافته‌ها

نمونه معلمان شرکت‌کننده در پژوهش حاضر دارای میانگین سنی ۳۷/۳۷ سال با انحراف معیار ۳/۶۷ سال بودند. میانگین سنوات تدریس آن‌ها ۹/۹ با انحراف معیار ۲/۲۶ سال بود. همچنین ۴۲ درصد معلمان دارای مدارک مرتبط -علوم تربیتی و روانشناسی- بودند؛ و مابقی دارای مدارک غیر مرتبط بودند. تعداد ۳ نفر از معلمان دارای مدرک کاردانی و ۱۸ نفر مدرک کارشناسی و ۷ نفر مدرک کارشناسی ارشد و ۲ نفر نیز دارای مدرک دکتری بودند.

وقتی از معلمان پرسیده می‌شد که مهم‌ترین ویژگی‌های شخصیتی معلمان اقدام پژوهی چه می‌باشد؟ آن‌ها به‌طور صریح یا به‌صورت ضمنی به هفت مقوله برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، مسئولیت‌پذیری، همدلی، خودشکوفایی، حل مسئله و خلاقیت اشاره کردند.

سپس وقتی ارتباط لازم بین مصاحبه‌شونده و فرد مزبور برقرار می‌شد، موانع و مشکلات اقدام پژوهی و به‌طور کلی آسیب‌شناسی طرح اقدام پژوهی از منظر آن‌ها موردنقد و بررسی قرار می‌گرفت. با پیشروی مصاحبه نیز به‌تدریج تجارب و ایده‌های آن‌ها در باب اقدام پژوهی موردبررسی و تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت.

در جدول زیربرخی از متون مصاحبه در این سه مرحله با توجه به پژوهش حاضر گردآوری شده است.

کد مشارکت کننده	متن صحبت	مفهوم	مؤلفه
۲	من دوست دارم در جمع باشم.	تمایل به جمع	برون‌گرایی

	از ویژگی هایی که خیلی در من	
	۷ بارز است اینه که آدم برون گرایی	معاشرتی بودن هستم.
	معمولا جمع را به تنهایی ترجیح می	۱۰ تمایل به جمع دهم.
	۲ برای این که بتوانم مشکلی را حل	راهبرد حل مسئله کنم.
حل مسئله	۸ در رابطه با مسائل پیش رو تا حد	جمع آوری اطلاعات (گام به گام پیش رفتن)
	۲۱ تصمیم گیرنده خوبی هستم و به	تصمیم گیری مرحله به مرحله دیگران هم در تصمیم گیری جهت می دهم.
	۱ به طور کلی آدم مسئولیت پذیری	پذیرش مسئولیت محول شده هستم.
مسئولیت پذیری	۲ سعی می کنم اون رو به نحو احسن	انجام بدم.

	دوست دارم به بقیه کمک کنم، میل به کمک و پذیرش مسئولیت	۷	اینجوری احساس آرامش بیشتری دارم.
	سازگاری	۳	اهل تغییر هستم.
انعطاف پذیری	جدید بودن و به روز شدن	۱۱	سعی می کنم همیشه خودم و اطلاعاتم رو آبدیت کنم.
	سازگاری	۲۶	در کل آدم سازگاری هستم.
	تلاش	۱	برای رسیدن به موفقیت خیلی تلاش می کنم.
خودشکوفایی	سخت کوشی	۳	آدم سخت کوشی هستم.
	درک ظرفیت بالقوه	۵	به راحتی تو زندگی در برابر مشکلات جا خالی نمی دم.
	نوآوری	۱	تفکر بازی دارم ، یعنی اینجوری بهتون بگم که آدم خشکی نیستم.
خلاقیت	ساخت و طراحی	۱۴	در کلاس به کمک خلاقیت خودم و دانش آموزان وسایل جدیدی میسازیم و از نتیجه کارمون لذت میبریم.
	ابتکار	۲۲	معمولا تو مدرسه از نظرات مبتکرانه من استقبال میشه و چندین بار تقدیر نامه دریافت کردم

	<p>من مشکل دیگران را مشکل خودم میدونم، در واقع یک حس همدلی ۱ شدید دارم که تا به داد بقیه نرسم آرام نمیشم.</p>
<p>همدلی</p>	<p>آدم بخشنده ای هستم و نسبت به دیگران بیشتر از خود علاقه نشان ۴ می دهم . دلسوزی</p>
	<p>قلب مهربون و رتوفی دارم و در برابر دیگران و مشکل آنها عکس ۱۷ العمل نشان می دهم یعنی این جوری مهربانی و عطوفت بهتون بگم که آدم بی تفاوتی نیستم.</p>

بحث و نتیجه گیری:

پژوهش حاضر باهدف درک عمیق نظرات و دیدگاه‌های معلمان اقدام پژوه برتر در مورد، بررسی ویژگی‌های شخصیتی معلمان اقدام پژوه صورت گرفت. پژوهشگر در مصاحبه‌های انجام شده به هفت صفت و ویژگی بارز (برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، مسئولیت‌پذیری، همدلی، خودشکوفایی، حل مسئله و خلاقیت) در رابطه با معلمان اقدام پژوه رسید. در ذیل ۷ صفت بارز شخصیتی که معلمان در این مصاحبه‌ها بیان داشتند مختصر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

برون‌گرایی: برون‌گرایی با گرایش فرد به اجتماعی بودن، فعال بودن و جرأت مندی ارتباط دارد. برون‌گراها، جامعه‌گرا هستند، علاوه بر آن دوست داشتن مردم، علاقه به شرکت در گروه‌های بزرگ و گردهمایی‌ها، با جرأت بودن، فعال بودن و پرحرف بودن نیز از صفات برون‌گراها است. آن‌ها تحریک را دوست دارند و متمایل‌اند که بشاش باشند. همچنین سرخوش، با انرژی و خوش‌بین هستند. مقیاس‌های حیطة برون‌گرایی به‌طور قوی باعلاقه به ریسک‌های بزرگ در مشاغل همبسته است [۱۹].
 به‌عنوان مثال معلمان بسیاری مطرح نمودند که تمایل به در جمع بودن، فعال بودن دارند و صفت مردم‌آمیزی و اجتماعی بودن در آن‌ها بارز بود.

شعار همایش: مقاومت،

انعطاف‌پذیری: توانایی سازگار بودن افکار و رفتار با تغییرات محیط و موقعیت‌ها انعطاف‌پذیری نام دارد. عناصر انعطاف‌پذیری شامل تصور فعال، احساس زیباپسندی، توجه به احساسات درونی، تنوع‌طلبی، کنجکاوی ذهنی و استقلال در قضاوت می‌باشد [۲۰]. برنامه درسی منعطف و مشارکت معلمان در طرح و برنامه‌ریزی محتوای درسی سبب روحیه پژوهشگری معلمان می‌شود. معلم پژوهنده در فضایی رشد می‌یابد که برای تصمیم‌گیری در مورد مسائل آموزشی، استقلال کافی از سوی معلم وجود داشته باشد. از متن بسیاری از مصاحبه‌ها می‌توان فهمید که انعطاف‌پذیری بالایی را تجربه می‌کردند. اکثر معلمان این پژوهش‌گشودگی بالایی نسبت به تجربه داشتند و سازگاری و نرمش قابل قبولی در برابر مسائل کلاس و تدریس از خود نشان می‌دادند.

خودشکوفایی: خودشکوفایی گرایشی در درون تمام انسان‌ها برای پیش روی به سمت کمال و تحقق بخشیدن به استعدادهاست. توانایی درک ظرفیت بالقوه، تلاش برای انجام دادن کارهای جدید و لذت بردن از آن را خودشکوفایی می‌نامند [۲۰]. بعد از بررسی و تفسیر متن مصاحبه معلمان پژوهشگر به این نتیجه رسید که این افراد از تحقق اهداف شخصی خود لذت می‌برند و برای نیل به اهداف خود از حداکثر توانایی خود بهره‌مند می‌شوند. تصمیمات به‌جا و به‌موقع می‌گیرند. همچنین در تمامی مراحل تدریس از ظرفیت بالقوه خود برای حل مسائل پیش رو استفاده می‌کنند.

همدلی: توانایی آگاه بودن و درک احساسات دیگران و ارزش دادن به آن را همدلی می‌گویند. همدلی ظرفیت بنیادین انسان‌ها در برقراری ارتباط است که دارای عنصر هیجانی و شناختی است. همدلی ظرفیت بنیادین افراد در تنظیم روابط، حمایت از فعالیت‌های مشترک و انسجام گروهی است. این توانایی نقشی اساسی در زندگی اجتماعی دارد. همدلی نیروی برانگیزنده رفتارهای اجتماعی و رفتارهایی است که انسجام گروهی را در پی دارد [۲۱]. همدلی به معنای دیدن دنیا از زاویه دید دیگران، توانایی عاطفی برای تجربه هیجان‌های دیگران و توانایی شناختی برای فهم هیجانات اشخاص دیگر است. به بیان دیگر توانایی انسان برای شناسایی و پاسخ‌دهی به حالات ذهنی دیگران است که از هنگام تولد حضور داشته و به‌طور افزایشی از نوزادی و کودکی تا نوجوانی متحول می‌شود [۲۲]. ارزش قائل شدن برای دیگران، یک‌رنگی، خیرخواهی و مهربانی به همراه دلسوزی و صبوری وجه مشترک تمامی معلمان حاضر در این طرح بود. این افراد به‌کرات در جای جای مصاحبه به این موارد اذعان داشتند.

خلاقیت (سیالی): خلاقیت فرآیندی است که شامل حساسیت نسبت به مسائل، کمبودها، تنگناها، ناهماهنگی‌ها می‌شود، حساسیتی که به دنبال تشخیص مشکل یا مشکلات به وجود می‌آید و به دنبال آن جستجو برای یافتن راه‌حلی جهت مشکلات و طرح فرضیه‌هایی برای این منظور می‌باشد و سپس فرضیه‌ها آزمایش و دست‌کاری می‌شود و نتایج نهایی به

دست می‌آید. تورنس سیالی را همان توانایی تولید ایده‌های متعدد می‌داند [۲۳]. سیالی کلامی عبارت از بیانگر توانایی شخص در تولید افکار متعدد است [۲۴]. پیشگام بودن در نوآوری صفت بارز معلمان این پژوهش بود. به‌طور مثال از اعتمادبه‌نفس بالایی برخوردارند و همیشه رؤیای موفقیت و پیشگام بودن را هرروزه با خود مرور می‌کردند. همچنین این معلمان بیان داشتند از انجام امور جدید و بدیع دچار واهمه و ترس نمی‌شوند و از پرداختن به مسائل ناشناخته و دشوار ابایی ندارند.

حل مسئله: توانایی تشخیص و تعریف مشکلات و تحقق بخشیدن راه‌حل‌های مؤثر و بالقوه را، حل مسئله می‌گویند [۲۰]. کسی که روحیه‌ی حل مسئله دارد، هر موقعیت جدیدی برای وی مسئله پژوهشی است و پرسشگرانه به دنبال شناخت بیشتر است. اغلب معلمان بیان داشتند، توانایی تشخیص و تعریف مشکلات را دارند. کشف راه‌حل‌های متعدد، استفاده از گام‌ها و مراحل در حل مشکل و مهارت حل مسئله از ویژگی‌های بارز دیگر آن‌ها بود که در مقوله حل مسئله جای می‌گیرد.

مسئولیت‌پذیری: توانایی ابراز خود به‌عنوان یک عضو دارای حس همکاری، مؤثر و سازنده در گروه را مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌نامند. مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بین مقیاس‌های هوش هیجانی در حیطه مهارت‌های میان فردی قرار می‌گیرد که تعهدات اجتماعی را شامل می‌شود [۲۵]. یکی از مسائل حوزه علوم انسانی که در عملکرد و روحیه‌ی افراد نقش تعیین‌کننده‌ای دارد اصل مسئولیت‌پذیری است، انسان مسئول با عملکرد اثربخش خویش به‌عنوان فردی کارآموز است که در او امکان اقدام به رفتارهای منفی کاهش می‌یابد. گلاسر انسان مسئولیت‌پذیر را به‌عنوان انسان سالم معرفی می‌کند. مبادله عشق و محبت، قبول مسئولیت، داشتن هدف در یادگیری مفاهیم و پذیرش واقعیت در تکوین هویت مؤثرند [۲۶].

تعداد زیادی از معلمان این طرح بر این باور داشتند که انجام وظیفه به‌درستی، خدمت‌رسانی، حس مسئولیت‌پذیری، فعالیت و پویایی صفت بارز آنان است.

یکی از نتایج حائز اهمیت در پژوهش حاضر، این است که کشف معلمانی که دارای ویژگی‌های شخصیتی مرتبط با پژوهشگری هستند نیازمند پژوهش و بررسی و سرمایه‌گذاری در این زمینه است. یکی از این تلاش‌ها در این زمینه، مذاقه و موشکافی در مورد شخصیت معلمان دارای اثر برگزیده اقدام پژوهی می‌باشد. کمبود اطلاعات و نبود آگاهی در زمینه شناخت معلمان پژوهنده گاهی سبب می‌شود نسبت به مقوله اقدام پژوهی نگاهی سهل‌انگارانه داشته باشیم. درحالی‌که برای داشتن دانش آموزان پویا و محیط‌های آموزشی پربار و به طبع داشتن جامعه‌ای سالم از نظر روحی و ذهنی باید به این امر مهم توجه نمود. از نتایج این

پژوهش می‌تواند در جذب، تربیت و پرورش معلمان که دارای صفات شخصیتی مرتبط با پژوهشگری هستند، استفاده نمود. همچنین از معلمان که دارای آثار برگزیده در این زمینه هستند حمایت لازم به عمل آوریم. پژوهش حاضر مقدمه کوچکی بر موضوع وسیع اهمیت اقدام پژوهی و ارتباط ویژگی‌های روان‌شناختی معلمان اقدام پژوه برتر می‌باشد. از آنجایی که یکی از محورهای مهم در بیانیه گام دوم انقلاب، علم و پژوهش است و دانش آشکارترین وسیله عزت و اقتدار یک کشور است و همچنین حوزه تعلیم و تربیت یک کشور نقطه تعالی و پیشرفت آن جامعه محسوب می‌شود، پرورش و رشد معلمان دارای خصیصه پژوهشگری و نقدکننده سبب تربیت نیروی انسانی متعهد، دانشمند و مسئولیت‌پذیر در آینده نزدیک خواهد شد.

منابع:

- ۱- حضرت آیت الله خامنه‌ای، ع. (۱۳۹۷). بیانیه گام دوم انقلاب خطاب به ملت ایران، farsi.khamenei.ir
- 2-Kafashi M. The factors affecting the Islamic Azad University faculty Members orientation towards conducting research projects. J Modern Thoughts Educ.2009;3(4):87-111.Persian
- ۳- کرمانشاهی م. (۱۳۸۹). ضرورت بازاندیشی پیرامون جایگاه مدیریت پژوهش، پژوهشنامه آموزشی، ۱۲۰، ۷۱-۷۵
- ۴- ساکی، ر. (۱۳۸۳). معلم پژوهنده. دانشنامه ایرانی برنامه درسی، ۱-۷. حسن‌زاده سورشجانی، ر؛ امیدیان، م. (۱۳۹۳). بررسی نقش معلم در ارتقا روحیه پژوهشی دانش‌آموزان.
- ۵- حسن‌زاده سورشجانی، ر؛ امیدیان، م. (۱۳۹۳). بررسی نقش معلم در ارتقا روحیه پژوهشی دانش‌آموزان.
- ۶- کریمی، س؛ جوادی، م؛ یعقوبی، م؛ فتحعلی‌زاده، س؛ ملایی، (۱۳۹۰). نیازسنجی آموزش مداوم حرفه‌ای دانش‌آموختگان مدیریت خدمات بهداشتی درمانی. مدیریت اطلاعات سلامت، شماره اول، ۶۱-۷۰.
- 7-Hine, c. (2013). the importance of action research in teacher education programs, issues in educational research, 23(2), 151-163.
- ۸- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰) سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تهران.
- 9-Taybee Z, Mahmoodian F. Ethics in research. Ethical Issues Sci technol.2007;1-2:49-54.

۱۰ - صمدی، پ؛ مهباندوست قمصری، ز، رویکرد پژوهش محور در کتاب‌های سال اول دوره متوسطه و مقایسه آن با اهداف آموزشی کتب موردنظر، (۱۳۹۰). فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، شماره ۲۰، ۸۰-۱۱۵.

۱۱- چایچی، پ؛ گویا، ز؛ مرتاضی مهربانی، ن؛ ساکی، ر. (۱۳۸۴). ارزیابی میزان تحقق اهداف برنامه معلم پژوهنده، فصلنامه
 تربیت و تربیت، شماره ۸۵، ۱۰۷-۱۲۳.

۱۲- کلانتری خاندانی، ع؛ فرخی، م (۱۳۹۵). نگاهی به توسعه حرفه‌ای معلمان فکور و تبیین درس پژوهی و فعالیت یادگیری،
 فصلنامه تربیت معلم فکور، شماره ۳، ۷۶-۹۳.

۱۳- پرند، ر؛ احمدی، غ، (۱۳۹۶). نقش آموزش و پرورش در توسعه اقتصادی و اجتماعی، پنجمین کنفرانس بین‌المللی رویکردهای
 پژوهشی در علوم انسانی و مدیریت، ۱-۱۲.

۱۴- میرزایی، م؛ ابوالقاسمی، م؛ قهرمانی، م، (۱۳۹۶). موانع موفقیت فعالیت‌های پژوهشی کاربردی (تقاضامحور) در دانشگاه
 صنعتی اصفهان (۱۳۹۰-۱۳۸۱)، فصلنامه علمی پژوهشی آموزش عالی ایران، شماره ۲، ۳۱-.

15. Kalantari S, Ghana S, Sanagou A, Mahasti-Jouybari L. [Puberty and sex education to girls: Experiences from
 mothers in Gorgan]. Health promotion management 2013; 2(3): 74-90. (Persian)

16. Hellisaz M, Panaghi L, Mazaheri M, Hosseini F. [Child upbringing values of mothers with 3- to 5-year-old
 children]. Culture strategies 2015; 29: 121-48. (Persian).

17. Houman H. [A practical guide to qualitative research]. 5th ed. Tehran: Samt; 2014: 122-45. (Persian)

۱۸- دانایی فرد، امامی، (۱۳۸۶). استراتژی‌های پژوهش کیفی: تاملی بر نظریه پردازي داده بنیاد، اندیشه مدیریت، شماره
 دوم، ۶۹-۹۷.

۱۹- روشن چسلی، ر؛ شعیری، م؛ عطری فرد، م؛ نیک‌خواه؛ قائم‌مقامی، ب و رحیمی راد، ا. (۱۳۸۵). بررسی

ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه شخصیتی ۵ عاملی نئو، نشریه دانشور رفتار، ۱۶، ۲۷-۳۶.

۲۰- فتحی آشتیانی، ع. (۱۳۸۸). آزمون‌های روان‌شناختی. انتشارات بعثت: تهران

21. Jolliff D, Farrington DP. Examining the relationship Between Low empathy and bullying. Aggressive
 Behavior 2006;32:540-50

22. Hawkins, KK TROBST. Frontal lobe dysfunction and aggression. Aggression and Violence Behavior. Journal
 2000, 532:156-74.

23. Torrance, E.P., & Goff, k. (1986). A quiet revolution. Journal of Creative Behavior, 23, 136-145

۲۴- رضایی، س؛ منوچهری، م. (۱۳۸۷). بررسی اعتبار، روایی و هنجاریابی آزمون خلاقیت تورنس در بین دبیران دبیرستان‌های
 تهران، مجله روانشناسی و علوم تربیتی، سال سی و هشتم، شماره ۳: ۴۷-۶۸.

بانیه گام دوم انقلاب اسلامی (چالش‌ها، پیش‌ران‌ها و الزامات تحقق
نهادها)
۲۸ مردادماه ۱۳۹۸
دانشگاه علوم و فنون هوایی شهید ستاری (مرکز پژوهشی توسعه لجستیک دفاعی)

25. Bar-On,(2006).The Emotional Quotient Inventory(EQ-I):A test of emotional intelligence.Toronto:Multi Health System Inc.

۲۶. نجفی هزارجریبی، ح؛ قلی‌زاده، م. (۱۳۸۸). شناسایی عوامل درون‌سازمانی مشارکت معلمان در طرح اقدام پژوهی. چالشی

جدید در حوزه آموزش و پرورش. پژوهشنامه تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، ۱۹، ۲۰۵-۱۹۱.